

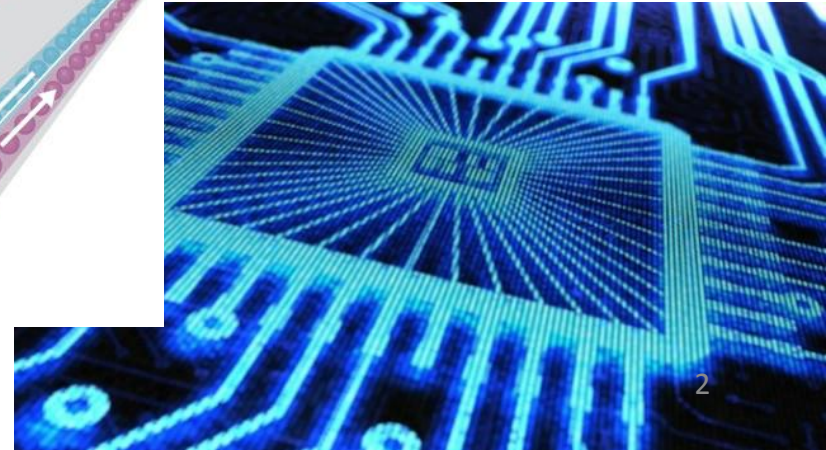
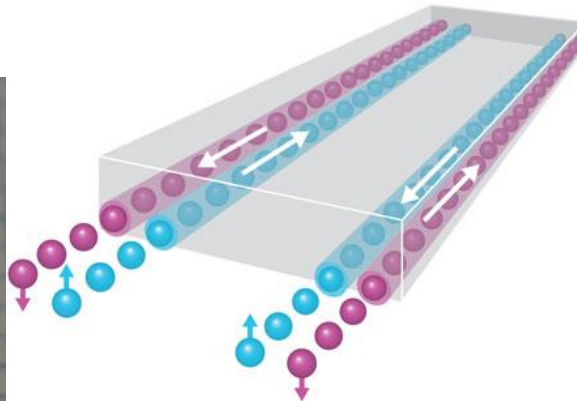
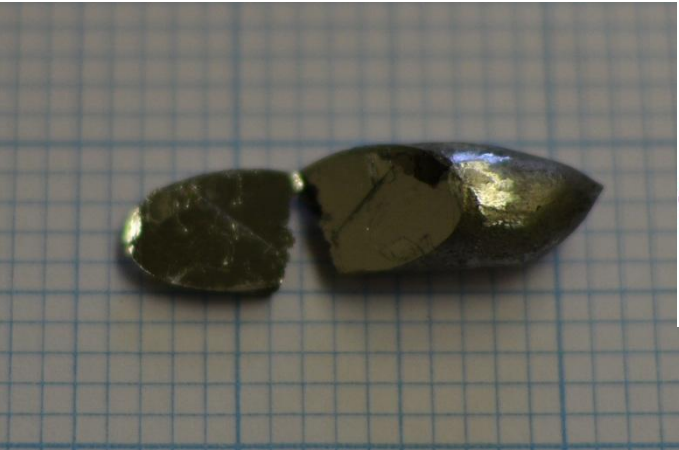
Sinteza uzoraka za fizikalna mjerjenja

Filip Orbanić
Fizički odsjek, PMF, Zagreb

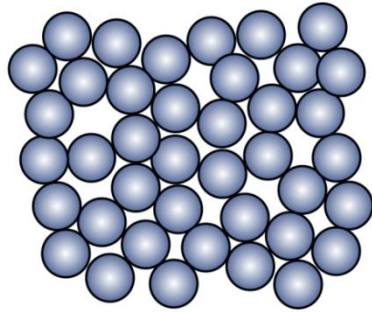
Uvod

- U fizici se stalno traga za novim materijalima zanimljivih svojstava → otkrivanje nove fizike i tehnološka primjena.

Kako se sintetiziraju uzorci novih materijala i pripremaju za fizikalna mjerenja?

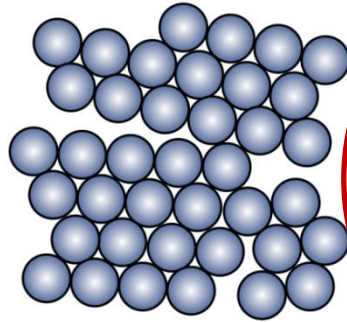

Struktura čvrstih stvari

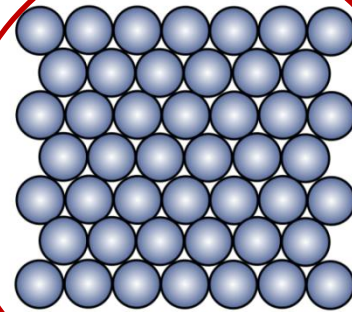
Amorfna

Nasumično raspoređeni atomi.

Polikristalna

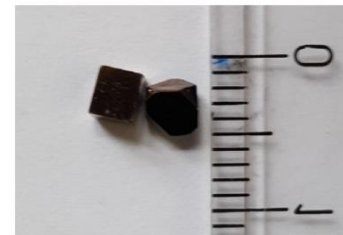
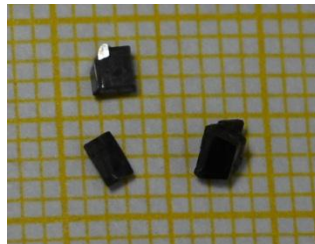
Sitna zrna u kojima su atomi periodički složeni.

Kristalna

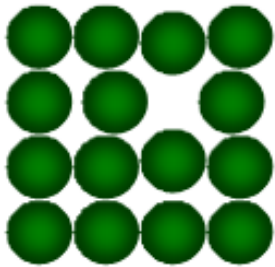
Svi atomi su složeni u periodičku rešetku.

Monokristalni uzorak → makroskopski komad materijala kristalne strukture.

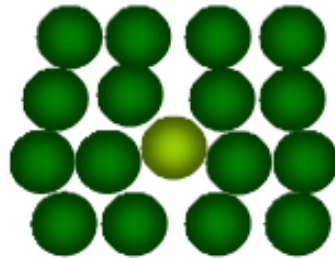

Struktura čvrstih stvari

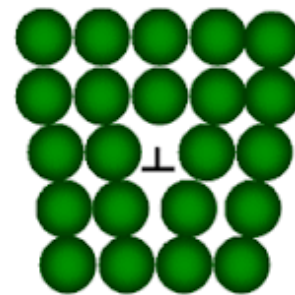
- Ne postoje savršeni kristali → defekti u kristalnoj strukturi!

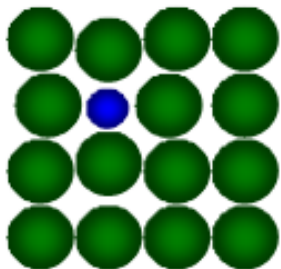
Praznina

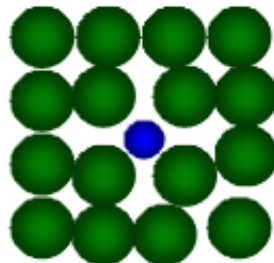
Intersticijski atom

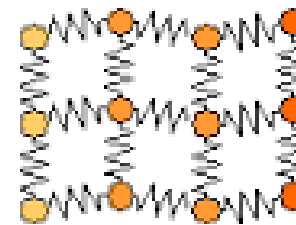
Linijski defekt

Regularna nečistoća

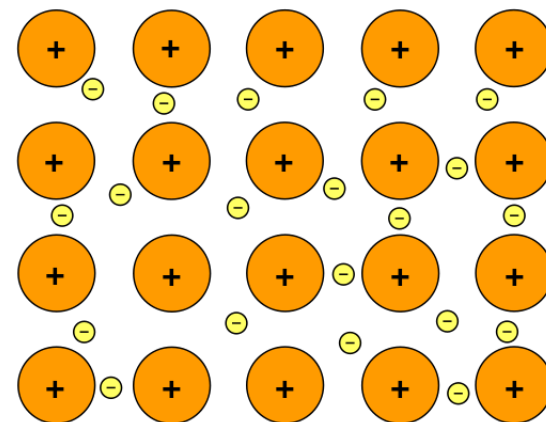
Intersticijska nečistoća

Vibracije rešetke

Elektroni u kristalu

- Kristalna rešetka + slobodni elektroni.

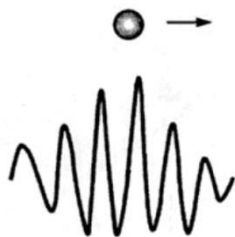

- Što stvara otpor gibanju elektrona kroz kristal?

Valna priroda elektrona.

Elektroni se **ne** sudaraju sa savršeno periodičkim ionima!

Elektroni se raspršuju na nepravilnostima rešetke, **defektima i vibracijama rešetke.**

- Ako želimo mjeriti određena svojstva elektrona u materijalu treba nam **monokristalni uzorak sa što manje defekata.**

Kako napraviti monokristalni uzorak?

Sinteza uzoraka

- Jako čisti kemijski elementi (99.9999%)

Unutra je dušik (nema kisika).

- Neki elementi lako oksidiraju, a to ne želimo.

Sinteza uzoraka

- Elementi se zatvaraju u kvarcnu (SiO_2) ampulu. Unutar ampule je visoki vakuum (10^{-6} mbar)

Zataljivanje ampule .

Plamen mješavine
vodika i kisika.

Materijal u ampuli
s vakuumom.

Sinteza uzoraka

Kako natjerati materijal da izraste u kristal?

- Različite metode:
 - **Kristalizacija iz taljevine**
 - **Depozicija iz plinovite faze**

Kristalizacija iz taljevine

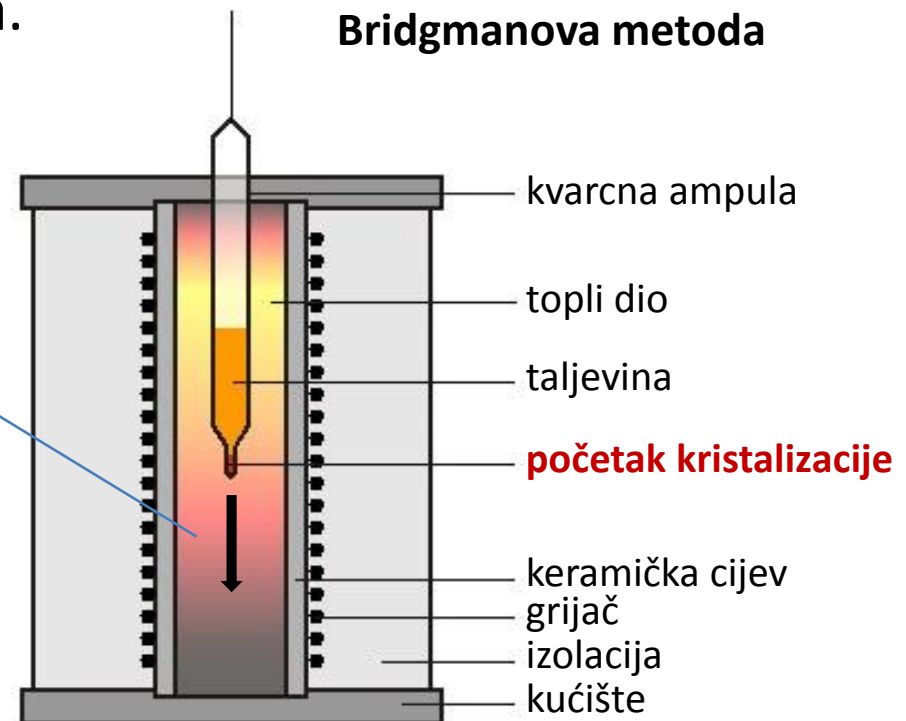
- Ampulu s materijalom zagrijavamo tako da se materijal rastopi.
- Hlađenjem ispod temperature taljenja započinje kristalizacija.

→ **Jako sporo hlađenje!**

Ampula se sporo spušta u hladniji dio peći (cca 1mm/h).

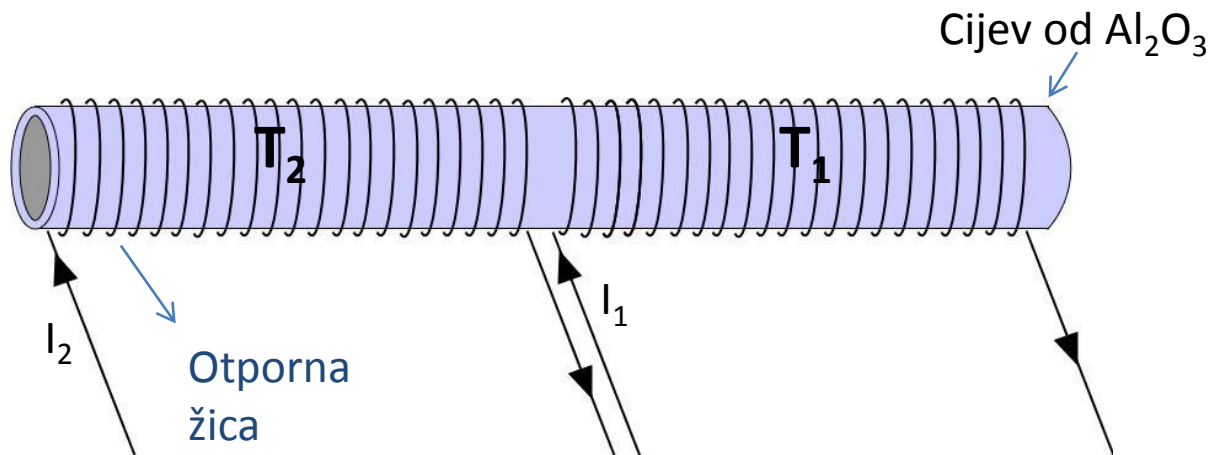
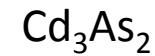
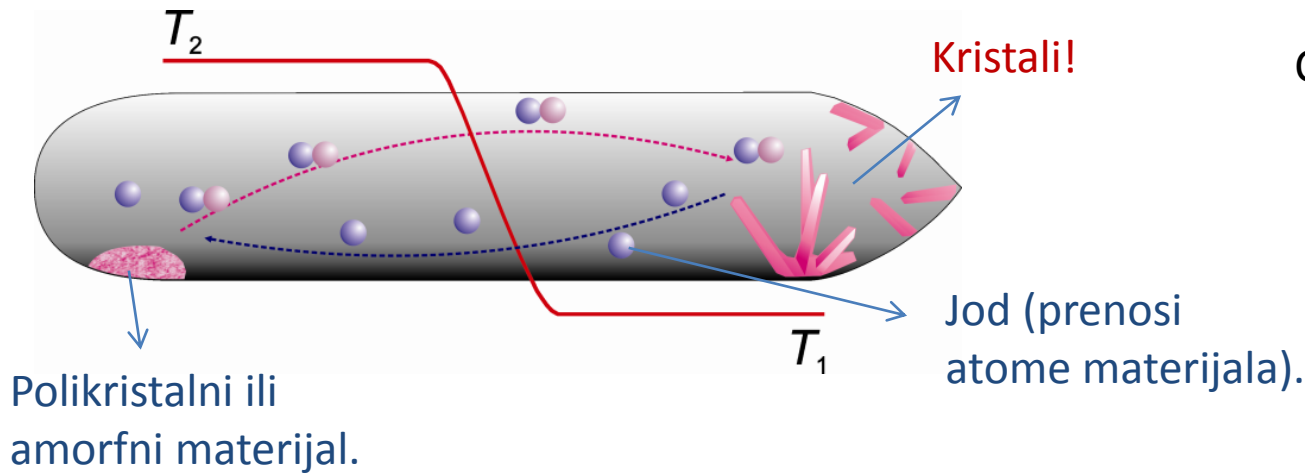

BiSbTe₂S

Depozicija iz plinovite faze

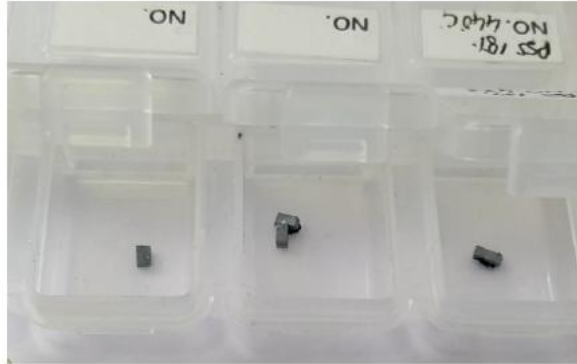
- Materijal u ampuli je u krutom stanju, ali sublimira.

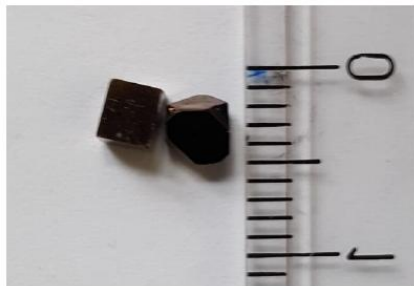
Neki monokristalni uzorci

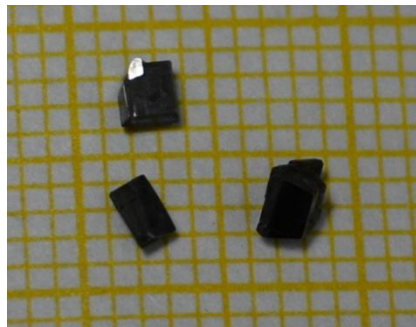
BiSbTeSe_2

PbSnSe

SnTe

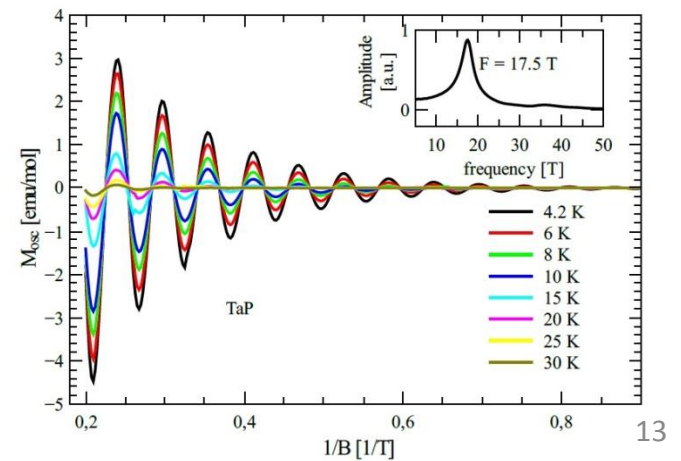
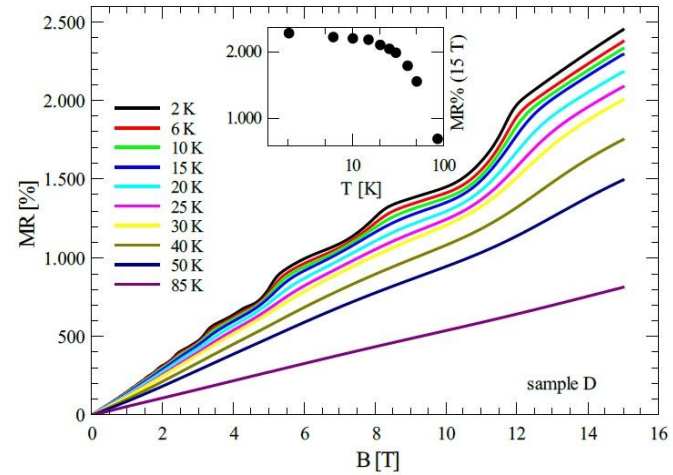
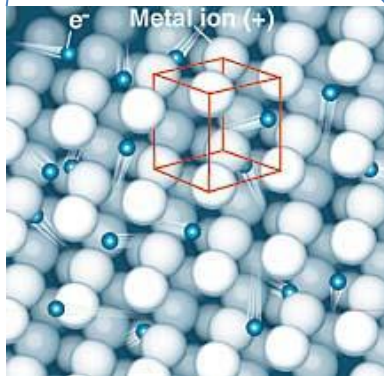
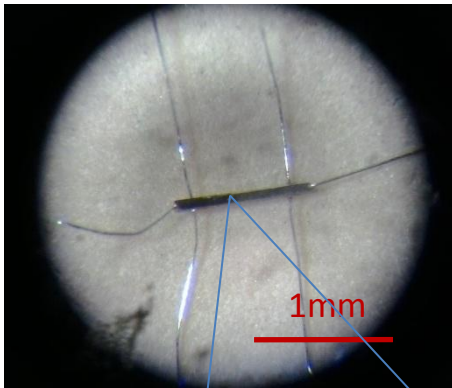

TaP

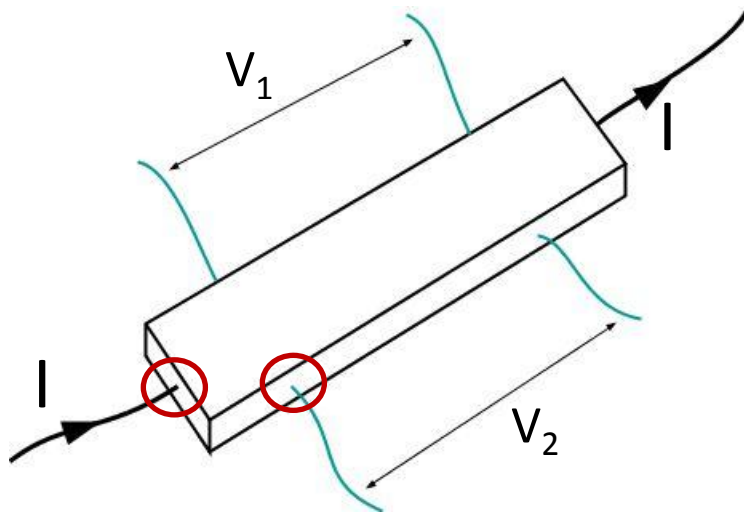
Cd_3As_2

Kako mjeriti svojstva elektrona u uzorku?

Priprema uzorka

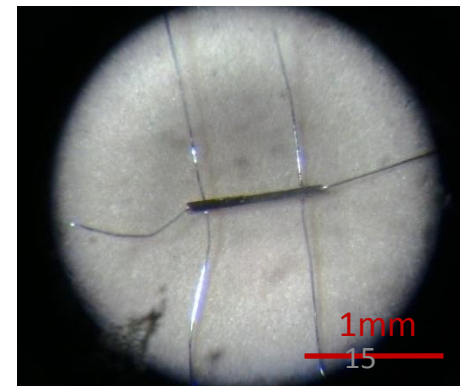
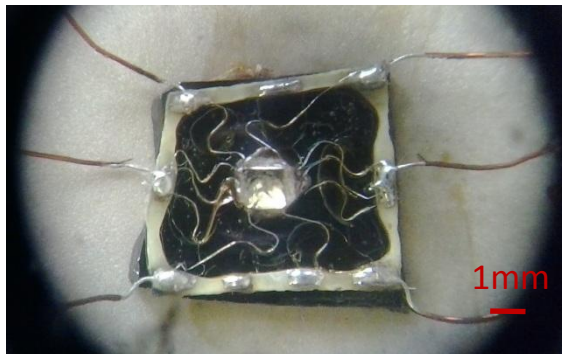
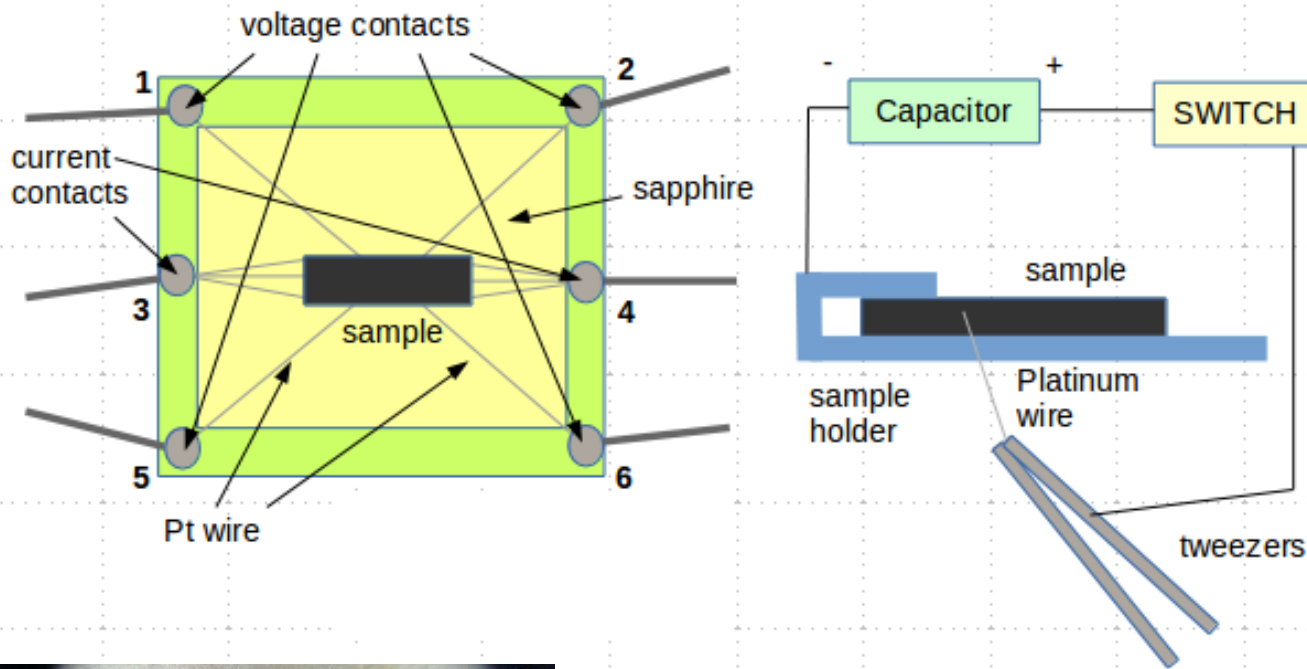
- Često se rade **transportna mjerenja** → transport elektrona (struja) kroz uzorak. Mjeri se otpor (otpornost).

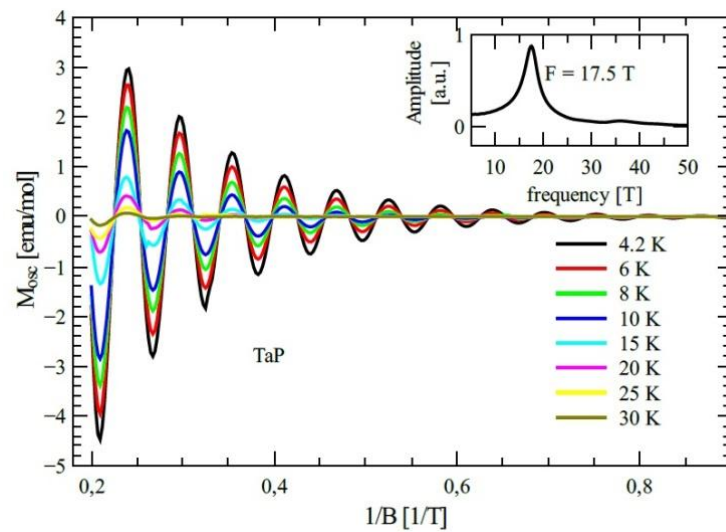
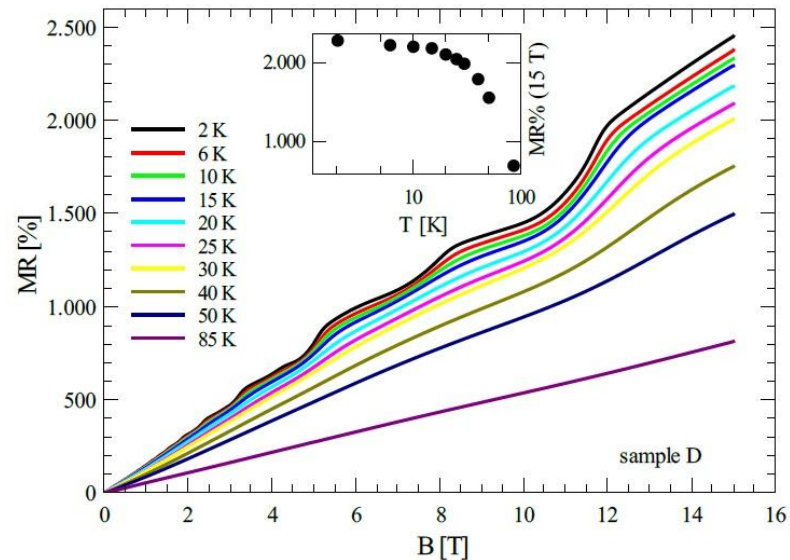
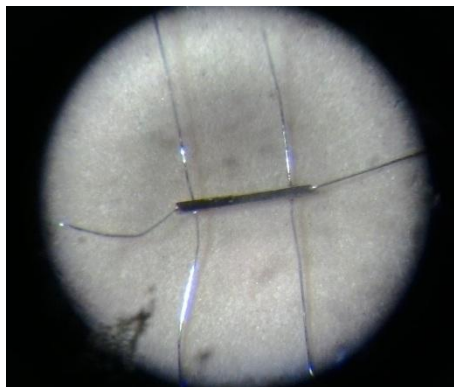
Kako napraviti dobre strujne i naponske kontakte?

Priprema uzorka

- Dobri kontakti mogu se napraviti **kontaktnim varenjem**.

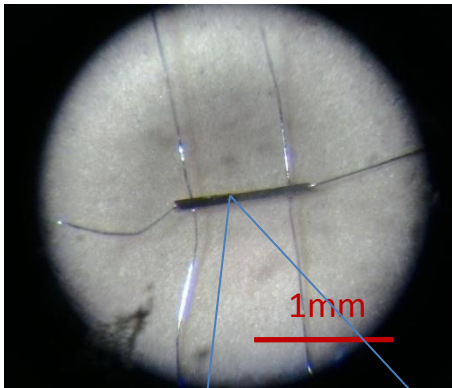

Priprema uzorka

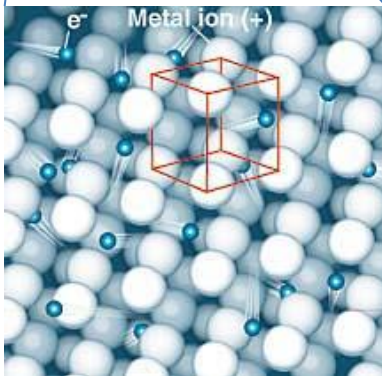

Zaključak

- Cilj: što čišći uzorci sa što manje defekata + dobri kontakti.

Proučavanjem **velikog** uzorka materijala možemo puno saznati o fizici puno **manjih** elektrona u materijalu.

Hvala na pažnji.

Pitanja?